

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ-ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ	19
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	29
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	31

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΣΧΟΛΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ: Η ΕΝΝΟΙΑ, ΤΟ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Κεφάλαιο 1ο

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1.1. Η διάρθρωση του βιβλίου.....	35
1.2. Ο καθορισμός και η οριοθέτηση του υπό εξέταση θέματος..	37
1.3. Βασικοί ερευνητικοί προβληματισμοί.....	38
1.4. Η μεθοδολογική προσέγγιση και η πρόσβαση στο υλικό της έρευνας.....	39

Κεφάλαιο 2ο

ΣΧΟΛΙΚΗ ΗΓΕΣΙΑ

2.1. Ηγεσία-Διοίκηση: Αποσαφηνίζοντας τα σημαινόμενα.....	41
2.2. Τάση προς τις άυλες μορφές διοίκησης. Εκπαίδευση και συγκείμενο.....	47
2.3. Μοντέλα Σχολικής Ηγεσίας.....	50
2.3.1. Διδακτική ή ηγεσία της διδασκαλίας και της μάθησης (Instructional Leadership).....	51
2.3.2. Μετασχηματιστική Ηγεσία (Transformational Leadership).....	52
2.3.3. Κατανεμημένη Ηγεσία (Distributed Leadership).....	54
2.3.4. Ηθική Ηγεσία (Moral Leadership).....	56
2.3.5. Συμμετοχική Ηγεσία (Participative Leadership).....	58
2.3.6. Διοικητική Ηγεσία (Managerial Leadership).....	58
2.3.7. Ενδεχομενική Ηγεσία (Contingent Leadership).....	59
2.3.8. Συναλλακτική Ηγεσία (Transactional Leadership).....	60
2.3.9. Μετανεωτερική Ηγεσία (Post-modern Leadership)	60
2.4. Οι ρόλοι του σχολικού ηγέτη: έννοια και διαστάσεις	61
2.4.1. Οι ρόλοι του σχολικού ηγέτη στην Αγγλία και τις ΗΠΑ.	62

2.5.	Η ταυτότητα του ηγέτη: Χαρακτηριστικά, πρακτικές και υποστηρικτικές αξίες.....	65
2.6.	Οι ικανότητες (competencies) του ηγέτη.....	70
2.7.	Προς μία νέα γραμματική του ρόλου του ηγέτη.....	72

Κεφάλαιο 3ο

ΤΟ ΣΥΓΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

3.1.	Παγκοσμιοποίηση: η έννοια και οι διαστάσεις της	75
3.1.1.	Οι μορφές της παγκοσμιοποίησης.....	76
3.1.1.1.	Πολιτική παγκοσμιοποίηση.....	76
3.1.1.2.	Οικονομική παγκοσμιοποίηση.....	77
3.1.1.3.	Διοικητική παγκοσμιοποίηση.....	78
3.1.1.4.	Πολιτισμική παγκοσμιοποίηση.....	80
3.1.1.5.	Αμερικανική παγκοσμιοποίηση.....	81
3.1.1.6.	Περιβαλλοντική παγκοσμιοποίηση	82
3.1.1.7.	Δημογραφική παγκοσμιοποίηση.....	82
3.1.1.8.	Εκπαιδευτική παγκοσμιοποίηση.....	83
3.2.	Ο Αγγλοσαξονικός ηγεμονικός λόγος.....	89
3.3.	Οι διεθνείς εξελίξεις και οι κατευθύνσεις των σύγχρονων πολιτικών για τη σχολική ηγεσία.....	91

Κεφάλαιο 4ο

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΛΟΓΟΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ, ΔΡΑΣΕΙΣ

4.1.	Ευρωπαϊκή Ένωση.....	95
4.1.1.	Ο δημόσιος λόγος για την Εκπαίδευση και την Κατάρτιση.....	95
4.1.2.	Ο δημόσιος λόγος και οι πολιτικές για τη σχολική ηγεσία.....	98
4.1.3.	Ο δημόσιος λόγος και οι πολιτικές για την επαγγελματική κατάρτιση της σχολικής ηγεσίας.....	101
4.1.4.	Ευρωπαϊκά προγράμματα επιμόρφωσης διευθυντών σχολικών μονάδων.....	108
4.1.5.	Η έρευνα για τη σχολική ηγεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	111
4.1.6.	Δίκτυα και φορείς διαμόρφωσης πολιτικής για τη σχολική ηγεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	113

4.2.	Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ).....	115
4.2.1.	Ο δημόσιος λόγος για την Εκπαίδευση.....	115
4.2.2.	Ο δημόσιος λόγος για τη σχολική ηγεσία.....	117
4.2.3.	Ο δημόσιος λόγος για την επαγγελματική κατάρτιση της σχολικής ηγεσίας.....	119
4.2.4.	Διαμόρφωση πολιτικής και δράσεις του ΟΟΣΑ για τη σχολική ηγεσία.....	121
4.3.	ΟΥΝΕΣΚΟ.....	123
4.3.1.	Ο δημόσιος λόγος για την Εκπαίδευση.....	123
4.3.2.	Ο δημόσιος λόγος για τη σχολική ηγεσία.....	125
4.3.3.	Ο δημόσιος λόγος για την επαγγελματική ανάπτυξη της σχολικής ηγεσίας.....	126
4.3.4.	Διαμόρφωση πολιτικής και δράσεις της ΟΥΝΕΣΚΟ για τη σχολική ηγεσία.....	128
4.4.	Ταυτολογίες και διαφοροποιήσεις στον λόγο των Διεθνών Οργανισμών για τη σχολική ηγεσία.....	130

Β΄ ΜΕΡΟΣ

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

Κεφάλαιο 5ο

Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ Η ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

5.1.	Σημασία και σημαντικότητα.....	135
5.1.1.	Διασαφήνιση	135
5.1.2.	Η σπουδαιότητα και η αναγκαιότητα της συνεχούς επιμόρφωσης των διευθυντών.....	137
5.2.	Τάσεις και προσεγγίσεις στην επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση των σχολικών ηγετών.....	139
5.3.	Η κατάρτιση και η επαγγελματική ανάπτυξη των σχολικών ηγετών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	143
5.4.	Φάσεις της σταδιοδρομίας και στάδια επαγγελματικής ανάπτυξης του σχολικού ηγέτη	144
5.5.	Δομικά στοιχεία των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης των σχολικών ηγετών.....	148
5.5.1.	Στόχοι.....	148
5.5.2.	Περιεχόμενο.....	149

5.5.3. Μέθοδοι των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης.....	150
5.5.3.1. Ο θεσμός του μέντορα (mentoring).....	151
5.5.3.2. Η προγύμναση (coaching)	156
5.5.3.3. Μαθητεία (internship).....	160
5.5.3.4. Μάθηση βάσει προβλημάτων (problem based learning).....	161
5.6. Ελλείψεις και αδυναμίες των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας	163

Κεφάλαιο 6ο

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

6.1. Σκοποί και στόχοι των προγραμμάτων κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης διευθυντών σχολικών μονάδων.	167
6.2. Σχεδιασμός προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης.....	170
6.3. Εκπαιδευτικό προσωπικό και συμμετέχοντες στα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης.....	172
6.4. Συνοχή του προγράμματος σπουδών.....	173
6.5. Το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών	173
6.6. Μαθησιακές δραστηριότητες των προγραμμάτων	175
6.7. Οι αξιολογικές διαδικασίες στα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης.....	177
6.8. Χρηματοδότηση και συνεργασίες.....	178

Γ' ΜΕΡΟΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΑΓΓΛΙΑ, ΗΠΑ, ΕΛΛΑΔΑ

Κεφάλαιο 7ο

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

7.1. Το πολιτικό πλαίσιο.....	181
7.2. Οι πολιτικές για την επαγγελματική ανάπτυξη της σχολικής ηγεσίας στην Αγγλία.....	185
7.3. Οι εταίροι στον χώρο της επαγγελματικής ανάπτυξης σχολικής ηγεσίας στην Αγγλία.....	188
7.4. Η ιστορία των αγγλικών ακαδημαϊκών προγραμμάτων στην Οργάνωση και τη Διοίκηση της Εκπαίδευσης μέχρι και σήμερα	190

7.5.	Το Εθνικό Κολλέγιο για τη Σχολική Ηγεσία (NCSL).....	192
	7.5.1. Υποδειγματικά προγράμματα του NCSL. Το πρόγραμμα New Visions.....	198
	7.5.2. Ο προσανατολισμός και οι παροχές του NCSL σήμερα.....	200
7.6.	Εθνική Επαγγελματική Πιστοποίηση για τη Διεύθυνση (NPQH).....	202
	7.6.1. Η κριτική των πρώτων χρόνων λειτουργίας του NPQH	205
	7.6.2. Η Εθνική Επαγγελματική Πιστοποίηση για τη Διεύθυνση σήμερα: Η απάντηση στην κριτική.....	206
7.7.	Πρόγραμμα Ηγεσίας και Διοίκησης του Διευθυντή (HEADLAMP).....	209
	7.7.1. Οι βασικές αδυναμίες του HEADLAMP.....	211
7.8.	Πρόγραμμα Ηγεσίας για Υπηρετούντες Διευθυντές (LPSH) ...	212
	7.8.1. Κριτική και αντίκτυπος του LPSH.....	215

Κεφάλαιο 8ο

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

8.1.	Το γενικό πολιτικό πλαίσιο της εκπαίδευσης.....	217
8.2.	Οι πολιτειακές πολιτικές για την επαγγελματική ανάπτυξη της σχολικής ηγεσίας.....	218
8.3.	Οι κριτικές για τη σχολική ηγεσία και τα προγράμματα επαγγελματικής της ανάπτυξης. Ο ρόλος των εκθέσεων και των κειμένων πολιτικής.	219
8.4.	Οι ομάδες των κοινωνικών εταίρων στον χώρο της σχολικής ηγεσίας.....	227
8.5.	Τα Αμερικανικά Πρότυπα για τη Σχολική Ηγεσία (Διαπολιτειακή Κοινοπραξία για την Αδειοδότηση των Σχολικών Ηγετών, ISLLC).....	229
8.6.	Η ιστορική διαδρομή των αμερικανικών σπουδών στην εκπαιδευτική διοίκηση.....	235
	8.6.1. Η Ιδεολογική εποχή (1820-1899).....	236
	8.6.2. Η Κανονιστική εποχή (1900-1946).....	236
	8.6.3. Η Επιστημονική εποχή ή εποχή της συμπεριφοριστικής επιστήμης ή του επιστημονικού μάνατζμεντ (1946-1985)	237

8.6.4. Η εποχή της Διαλεκτικής, 1986 έως σήμερα	239
8.7. Προγράμματα κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας στις ΗΠΑ.....	240
8.7.1. Οι πάροχοι των προγραμμάτων.....	240
8.7.2. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων.....	243
8.7.3. Οι πηγές χρηματοδότησης.....	244
8.8. Οι κριτικές για την ποιότητα των προγραμμάτων κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας. Το Αμερικανικό παράδοξο	245
8.9. Οι συνέπειες της αρνητικής κριτικής.....	247
8.10. Συστάσεις φορέων και ακαδημαϊκών για τη βελτίωση των προγραμμάτων κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας.....	248
8.11. Υποδειγματικά προγράμματα κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης της σχολικής ηγεσίας στις ΗΠΑ	251

Κεφάλαιο 9ο

Η ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

9.1. Το διοικητικό πλαίσιο και οι ρόλοι του διευθυντή σχολικής μονάδας.....	255
9.2. Προετοιμασία, εισαγωγική κατάρτιση και επαγγελματική ανάπτυξη των διευθυντών σχολικών μονάδων μέχρι σήμερα.....	258
9.2.1. Οι πάροχοι των προγραμμάτων κατάρτισης και επιμόρφωσης εκπαιδευτικών στην Ελλάδα.....	258
9.2.2. Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και συνεχούς επιμόρφωσης: Περίοδος 1977-1991.....	259
9.2.3. Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και συνεχούς επιμόρφωσης: Περίοδος 1992-1995.....	260
9.2.4. Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και συνεχούς επιμόρφωσης: Περίοδος 1996 έως σήμερα.....	262
9.2.5. Το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.).....	266
9.2.6. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Οργάνωση και τη Διοίκηση της Εκπαίδευσης.....	267
9.3. Η εισαγωγή του Πιστοποιητικού Διοικητικής Επάρκειας.....	268

9.4.	Το Πιστοποιητικό Διοικητικής επάρκειας και η απόπειρα σύγκλισης με τις διεθνείς εξελίξεις και επιταγές.....	272
9.5.	Οι διαφαινόμενες αδυναμίες του Πιστοποιητικού Διοικητικής Επάρκειας.....	273
9.6.	Η απουσία ενός ολοκληρωμένου συστήματος κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης διευθυντών σχολικών μονάδων.....	275
9.7.	Οι στάσεις και οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχολικών μονάδων για την επιμόρφωση στην Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης.....	278
9.8.	Σχήμα για μια σύγχρονη και συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη της Ελληνικής Σχολικής Ηγεσίας.....	280
	9.8.1. Ο σχεδιασμός της επιμόρφωσης.....	281
	9.8.2. Οι φορείς επιμόρφωσης.....	282
	9.8.3. Επιλογή επιμορφωτών και επιμορφούμενων	283
	9.8.4. Η παράδοση της επιμόρφωσης: σύζευξη θεωρίας και πράξης.....	284
	9.8.5. Το περιεχόμενο των προγραμμάτων επιμόρφωσης... ..	284
	9.8.6. Η μεθοδολογία μάθησης	285
	9.8.7. Διαδικασίες αξιολόγησης των προγραμμάτων.....	286
	ΕΠΙΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	289
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	299
	ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	299
	ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	307
	ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ.....	336
	ΝΟΜΟΙ.....	336
	ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ.....	337

